

UNITARIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS
ÉLET ÉBRESZTŐJE.

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI BOROS GYÖRGY.

z Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 fnt 20 kr.) Egyes szám ára 1 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

Tizenkét czikk az unitarismusról.

Ezalatt a cím alatt az Unitárius Közlöny jelen évi 12 számában tizenkét cikket fogunk közölni. Reméljük, hogy ezek a cikkek magukra vonják a figyelmet és élénk eszmecserére fognak anyagul szolgálni. Már megjelent:

- I., Az Unitárius vallás törvényesítése* Ferencz Józseftől.
- II., Az Isten eszméje unitárius fölfogás szerint.* Boros Györgytől.
- III., A mi Jézusunk.* Boros Györgytől.
- V., Jézus evangéliuma.* Csegezi Lászlótól.

Egyházunk mozgató erői.

Az egyház a hívek szabad társulata, a mely a Jézustól kijelentett vallás elvei szerint az ember földi boldogságát s mennyei üdvét munkálja.

Eszményileg mindazok a hívek, a kik Jézus vallási és erkölcsi elvei szerint hisznek és élnek, együtt alkotják a keresztény egyházat De ha hisszük is, hogy Jézusnak minden igaz követője ugyanazon egy eszményi egyháznak tagja, nem engedhetjük meg azt, hogy az eszményi keresztényi vallásos életnek

társadalmi szerve, az egyház, mint intézmény, csak egy legyen, mert midőn így a vallás az akarat ügyvévé lesz, senki nem korlátozható abban az emberi szabad jogában, hogy hitroko-naival társulatban ne egyesüljön, a Jézus evangéliuma szerint való vallásos hit és erkölcsi élet ápolására. Ez értelemben is igaz Jézus mondása: „Az én Atyámnak házában sok hajlék van“ Ily hajlék, intézmény, egyház a többi keresztény társu-latok között a mi unitárius egyházunk is. Egyházunk az evan-géliumi eszményi vallás és jogegyenlőség alapján áll és joga-sult arra, hogy tagjait a jézusi szeretet által egyesítse, mintegy családban s a vallási és erkölcsi tartalmat megvalósítsa a gya-korlati életben, — hivatott és jogosult arra, hogy minden szellemi és anyagi erejét felhasználja, működtesse oly irányban, hogy tagjainak életében, már itt e földön, Isten országát meg-valósítsa, lelkeket a tökélyesülés végtelen pályáján örökéletre vezérelje.

Terünk nem engedi s célunk sem lehet fejtegetésébe bocsátkoznunk annak, hogy az egyház mennyiben eszményi és érzéki, mennyiben látható és láthatatlan, s hogy kik a tévelygők és kik az igazi hivek. Tekintsük inkább az egyházat úgy, a mint van, a maga valóságában, mint oly istenországát e földön, a melynek viszonyainknak megfelelő látható és érzéki szervei vannak, szolgálatába állítva a láthatatlan szellemi, val-lási és erkölcsi életnek. Miként az ember látható és láthatatlan részből, testből és lélekből áll, s e testben valósíthatja meg szellemi feladatát e földön, úgy az egyház is e földön látható és láthatatlan is egyszersmind, érzékeink alá eső intézményeivel, mint segédeszközökkel érheti el a keresztényieszményi életcéljait.

Ezeket az érzékelhető intézményeket s az azokban nyilat-kozó mozgó erőt vizsgáljuk meg és lássuk, hogy unitárius egyházunkban Istenországát mi módon építik, terjesztik és emelik.

Egyházunk részben presbyterialis, részben képviseleti alapon felépült intézmény. Ez a képviselet csak az első fokozaton, az egyházközségekben teljes. A második fokozaton, az egyház-körben és a harmadik fokozaton, a főhatóságban csak annyiban képviseleti, a mennyiben az egyházközségek az egyházkörbe s ismét ezek a felsőbb hatóságba korlátolt számú képviselőket

küldenek. Hogy az egyházköri közgyűlésnek hivatalos tagjai sokkal többen vannak a képviselőknél, s a főtanácsnak ismét sokkal többen vannak hivatalos és saját maga által választott tanácsos tagjai a körökből küldött képviselőknél, ennek elfogadható okát egyfelől csekély számunkban találhatjuk, melyszerint nem nélkülözhetjük hivatalosainkat, másfelől szétszórtságunkban, melyszerint gyéren fekvő egyházközségeinktől sokszor igen távol lakó buzgó hitrokonainkat érdekkörünkbe vonhatjuk, s üdvös tevékenységre nyerhetjük meg. Így egyházunk szervezete sokkal inkább hasonlít egy oly közművelődési társulat szervezetéhez, melynek érdekében áll, hogy minél több buzgó tagot nyerjen meg, mint egy erejét tisztán képviseleti vagy papuralmi intézményben kereső és találó egyházéhoz. Erőnk sokkal inkább az evangéliumi hit és szeretet erkölcsi erejében, mintsem egyházunk következetes szervezetének és gazdagságának hatalmában áll. A mit nem érhetünk el intézménnyel és pénzzel, elérjük a lelki élet erejével, hitbuzgósággal. Olyan formán teszünk, mint a még kicsiny és fiatal szabadsághős, a ki megfogadta volt az édes anyai tanácsot: „Ha rövid, fiam, karod és kardod, told meg egy lépéssel.“ Vagy olyan formán vagyunk, mint az apostol, a ki Istenben bízva, így szól: „Ha gyenge vagyok is, erős vagyok én.“

Egyházunk mozgató ereje kiválóan egyes egyházközségeinkben, gyülekezeteinkben áll. Mert ezeket az egyes hívek alkotják, férfiak és nők, öregek és ifjak, felnöttek és gyermekek, gazdagok és szegények személyválogatás nélkül; alkotják azok az egyes hívek, kiket Isten saját képére teremtett, halhatatlan lélekkel, okossággal, erkölcsi szabadsággal és lelkiismerettel ruházott fel. Belőlük áll az anyaszentegyház, e földön Isten országa. Ők azok az élőkövek, a kikből felépítettett az egyház alkotmánya, ők ama „szenteknek polgártársai és Istennek cselédei, kik felépítették a prófétáknak és apostoloknak fundamentumokon, melynek belső szegletköve a Jézus Krisztus, kiben az egész alkotmány szép renddel rakatattván, nevededik, hogy legyen az Úrnak szent temploma, melyen ők mindnyájunkkal együtt építettnek, hogy legyenek Istennek hajléka a szent lélekben.“

Az egyházközség, mint vallásos gyülekezet, mint egy kis Isten országa, magában is teljes bevégzett egyház lehetne, de hazánk s más egyházak alkotmánya fejlődéséhez s a külső erő nyomásához képest szervezett jogi intézménynyé fejlődött ki úgy, hogy számos egyházközség erejének egyesítése által oly hatalommá lett, a mely képes és kész a vallásos életet hathatósan ápolni, sőt ha kell, védelmezni a támadások ellen. Egyházunk alkotmányának tehát alapja a vallásos gyülekezet, az egyházközség, összetartva mindnyáját a szervi kapcsolatnál sokkal erősebb közös hit „Egy a hit, egy az Ur, egy a keresztség.“

Egyházunknak igen nevezetes mozgató ereje az egyházközségben a szabad választás által alakított kebli tanács, a mely az egyházközséget annak megbizásából és felelősséggel kormányozza. Ennek eredete az apostoli korban gyökerezik a presbyteri és diakonusi intézményekben. Mi következik ebből? Egyszerűen az, hogy a mi presbyteriumunknak, kebli tanácsainknak is működése legyen igazi apostoli, mint volt az őskeresztényeknél. Azok a hívebb, buzgóbb és kegyesebb tagok közül választott tanácsosok legyenek a gyülekezet vallási és erkölcsi életének apostolai, a hiterősítő olvasmányoknak terjesztői, a keresztényi szeretet és könyörület munkáinak ápolói, a tévelygőknek és gyengéknek térítői és erősítői, a közvagyonnak hű sáfárai, nem magáért a vagyon birásáért, hanem mint oly eszközért, a mely a hitélet s általában a közmívelődés emelésére, tökéletesítésére szolgál. Hitbuzgóságuk használja fel e célra a kellő összejöveteleket, s nyerje meg közreműködésre a vallási élet ápolása iránt különösen fogékony, buzgó nőket. Mert minden gyülekezetünkben található buzgó Annák, tiszta életű Zsuzsánnák, kegyes Tábiták, szorgalmas Márthák és a jobb részt választó Máriák.

Egy apostoli szellemű tanács, kötelességének teljesítése közben, lelkészének és gondnokának lelkes és tapasztalt vezérlete alatt mindig eltalálja azt az evangéliumi helyes irányt és tevékenységet, mely isteni erővel hat a lelkekre és szívekre, mert az evangélium Istennek hatalma minden hívőnek idvességére.

Egyházköri intézményünk azonban szervezetében hiányos.

Évenként a köri közgyűlések tartásán s az esperes és felügyelő gondnok kormányzásán túl alig terjed. Itt legéleltrevalóbb mozzanat az egyes egyházközségek látogatásának nehéz, de gyönyörűsége terhe. Egyháznaknak hasznos mozgató ereje ez a hosszas tapasztalat által pótolhatatlannak bizonyult esperesi és püspöki vizsgálat, egyházlátogatás. Ennek ereje, a hívekkel való közvetlen érintkezés, a szellemi és anyagi élet állásáról való személyes meggyőződésnél fogva, kimondhatatlan. Ez az a kedvező alkalom, a melynek felhasználásával a hitébresztés és erősítés által sok üdvös dolognak magvai hintetnek el és megelőző fegyelem által sok rossznak dudváit gyomlálatnak ki. Az egyházi és iskolai élet felpeszsdül, s az intensív tevékenységre újabb ösztönt nyer. E mozgató erőnek leghívebb kifejezését Pál apostolnak e szavaiban találjuk: „Kivánlak titeket látni, hogy valami lelki ajándékot közölhetnék veletek, hogy ti megerősítettétek, azaz, hogy közönséges intést vennénk tinálatok, egymás hite által, a ti hitetek s az én hitem által.“

Valamint a köri, úgy a főhatósági tisztviselők és testületek is egy-egy mozgató erő egyházunkban. Képviselik egyházunkat a megfelelő fokozaton a polgári és más egyházi hatóságokkal szemben s egyházunk érdekeit szükség esetén védelmezik. Kormányozzák és felügyelik az alsóbb hatóságok közbejöttével s esetleg közvetlenül is az egyházközségeket minden egyházi és iskolai ügyekben, s nem magukért vannak, hanem az egyházközségéért, az azokban lakó hívekért s azok vallási és erkölcsi, szellemi és anyagi életének, javának, evangelium szerint való felügyeléséért és irányításáért. Minél bőlebbben és nagyobb körültekintéssel, minél hívebb buzgósággal és melegebb szeretettel végzik kormányzásukat, felügyeletüket és örködésüket, annál hatalmasabb mozgató erők be és kifelé. Bennök központosul az egyes egyházközségek s hívek hitereje, erkölcsi élete s viszont ezek tőlünk nyernek támogatást az evangelium szerint való lelki életre és tökélyesülésre. E kölcsönös egymásra hatás és összetartozás által nyer egyházunk a Krisztusban oly szellemi hatalmat, a melyen a „pokol kapui sem vehetnek diadalmat“ mert a „mi vitézkedésünknek fegyverei nem testiek, hanem lelkiek, nagy erősségeknek lerontására.“

Iskoláink egyházunk veteményes kertjei, melyben gyermekeink oly gonddal ápoltatnak, hogy az értelmi, erkölcsi és testi neveléssel együtt vallásos nevelésben is részesüljenek, hogy felnőve, legyenek a családnak, társadalomnak és nemzetnek munkás, önzetlen s egyházunknak józan értelemmel bíró, nemes szívvvel áldozó tagjai. Az iskolai helyes irányú nevelés veti meg alapját minden fokozaton az öntudatosan hívő keresztényi erkölcsös életnek, és szerez egyházunknak neveltjeiben még a más hiten levők között is, jóakaró barátokat. Így egyházunknak iskoláiban szintén nélkülözhetetlen és igen nagy becsű ereje van.

Ha kívánatos, hogy egyházunk, a fennebbiek szerint, minél hatalmasabb mozgó erőkkel rendelkezék Isten országa építésében, ezzel szemben óhajtandó, hogy bírói hatalmát minél kisebb mértékben kelljen igénybe vennie, a vitás ügyek és fegyelmezések elintézésére. Nem is keresztényi erény a perlekedés és nem kellemes foglalkozás a bírászkodás. Ide céloz Jézus e mondásával: „Kicsoda tett engem köztetek bíróvá?“ Pál apostol pedig így szól: „Minden kétség nélkül nagy gyarlóság ez tibenetek, hogy egymással törvénykeztek.“ Isten országában valóban nem is eshetik az igazságon semmi sérelem, de az egyházban, a mely gyarló emberek társulata és olykor-olykor önző szenvedélyek által felzavartatik, helye van a megzavart jogrend helyreállításának és a jóvátételnek. Ezen alapszik az egyházi bírászkodás, mely azokkal, a kik az igazságon sértést követnek el, szabályszerű eljárással érezteti hatalmát és erejét.

Nem lehet tagadni ezek szerint, hogy egyházi intézményeinkben, mint e hézagos és vázlatos felsorolásból is látható, hatalmas mozgó életerők vannak; de egyben világos, hogy egyházunk ereje nem csupán külső intézményeiben áll. Egy jól szervezett egyház szabályosan és fennakadás nélkül működhetik ugyan, hogy benne külsőleg „mindenek ékesen és jó renddel folyjanak“ de ez még nem minden. A törvény alkotás, külső szervezkedés és rendezkedés magában még nem elég. Ennél több kívántatik Isten országa megvalósítására. Egyházunkat jó szelleme mindig meg is óvta attól, hogy erejét és felvirágzását

egyoldalúlag alkotmányi kérdésekben, törvény alkotásokban, külső intézményei fejlesztésében keresse csupán, bár e tekintetben is megtette és megteszi viszonyainknak megfelelően, óvatosan és fokozatosan a kellő lépéseket, hanem inkább igyekezett evangéliumi szellemben ápolni a hitet és erkölcsiséget, egyesületi és társadalmi tevékenység s az irodalom által. Felfogta Jézus szavainak igazságát: „Keressétek először Istennek országát s annak igazságát s minden egyébek megadatnak nektek.“

Elég e tekintetben röviden rámutatni a „Dávid F. Egylet“ üdvös működésére, a „Keresztény Magvető“ és „Unitárius Közlöny“ hiterősítő s erkölcsnemesítő, szerény, de egyházunkban hatalmat képviselő munkásságára. Ezek s több hasonló tevékenysége, szava, tolla, kedvező eredményeikkel mindinkább meggyőzhetnek mindnyájunkat arról, hogy csak az evangéliumi hitben szilárd lelkű s erkölcsben tiszta szívű egyháztagok alkothatnak intézményekben is erős egyházat.

Kelemen Albert.

Könyörgés.

Minekutána imádkoztatok, nemde, a ti sziveitek sokkal könnyebbek és lelkeitek nyugodtabbak? A könyörgés a gyötrelmet kevésbé fájdalmassá, az örömet sokkal tisztábbá teszi; az elsőbe valami erősítőt kever s a másodikba mennyei temjént elegyít. Mit csináltok itt e földön? Nincs-e miért esedeztetek annak, ki titeket e földre tett? Vándorok vagytok, kik hazájokat keresik. Ne menjetek lesütött fővel, fel kell szemeit emelnie, a ki utját megakarja találni. A ti hazátok a mennyország, midőn ti az eget szemlélitek, nem repes-e valami a ti belsőtökben? Nincs-e egy óhajtás, mely kebleteket feszítse? Avagy néma-e az az óhajtás? És ki csinálta ezen nyomorult teremtményeket, ki adta nekik az érzést, a gondolatot és a szókat, ha nem egyedül az Isten? És minekutána ő olyan jó volt hozzájok, avagy azért történt-e az, hogy aztán magától eltaszítsa és magokra hagyja? Bizony, bizony mondom nektek, valaki azt mondja az ő gondolatjában, hogy az Istennek munkáját, megveti, Isten káromló az. Vannak még mások, kik azt mondják, mire való a könyörgés? Nem jobban tudja-e Isten, mi nélkül szükölködünk? Az Isten jobban tudja, mint ti, mi nélkül

szükölködtök és azért akarja, hogy kérjétek őt, mert mindenek felett Isten nélkül szükölködtök, s az Istennek könyörögni annyit tesz, mint őt birni kezdeni.

Az atya tudja fiának szükségéit, s hát azért nincs-e a fiúnak kérése és hálája az ő atyjához? Midőn az állatok szenvednek, midőn félnek vagy midőn éheznek, siralmasan kiáltanak. Ez a kiáltás kérés, melyet ők Istennek intéznek és az Isten meghallgatja őket. Csak az ember legyen-e egyedül a természetben, kinek szózatja nem hatna a teremtőhöz. Fuvall olykor a mezők felett egy szél, mely a plántákat elszárasztja, s akkor az ő hervadt szárai a földre csüggenek, de meg nyirkosítva a harmat által, újra elevenséget nyernek s fel emelik bádgyadt fejüket. Mindig vannak égető szelek, melyek az ember lelkén átmennek s azt kiszárasztják, a könyörgés az a harmat, mely azt megint nedvességgel táplálja és feléleszti. 1838.

Brassai.

„Az egy igaz Istennek.“

— Irta egy keresztény asszony. —

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Bátor vagyok ezt a pár szót beküldeni, ha ugyan szerkesztő ur érdemesnek tartja azt közölni. Ha egyéb érdeme nincs is, de legalább bizonyítja azt, hogy a más vallásuak között is akad olyan, ki az egyszerű unitárius hitet minden más vallás fölé helyezi. S valóságos szégyennek tartja a XIX-ik századra nézve, hogy az egy Isten hívés, Krisztus igazi vallása csak ennyire terjed!

Szerkesztő urnak őszinte tisztelője:

Budapest, 1899. márcz. 21.

Egy keresztény asszony.

Ezt a rendkívül érdekes és becses levelet Budapestről, ismeretlen kézbe vettük. Névtelen levelet nem szoktunk figyelembe venni, de ebben jeles tollal oly nagybecsű nyilatkozat foglaltatik az unitárius vallás egyszerű, magasztos és boldogító hatásáról, hogy az író szerénységével élénk vissza, ha kiléte iránt tudakozódnánk. Köszönjük és ajánljuk olvasóink különös figyelmébe! (Szerk.)

„Nem érdemes ide bemenni, instálom“ szölt az az öreg székelly atyafi, a ki Erdély egyik szép fekvésű városában kalauzolt bennünket — egy egyszerű templom előtt megállva.

„Nincs itt semmi látni való, ha csak az a nagy kő nem.“

Katholikus vagy protestáns az a templom? kérdeztem érdeklődve.

„Tudja az Isten!“ felelte az öreg székelly félvállról „egyik sem, csak olyan egy Isten hívő“ tette hozzá kicsinylő hangon.

Kérdőleg néztem a többire

„Egy Istenhívő?! De hát tulajdonképen mi *hány* Istenhívők is vagyunk?!“ gondoltam meghökkenve magamban.

A többiek el is mentek volna a *nem sokat ígérő* kis templom mellett, de én erővel bevitettem őket.

„Nézzük meg“ szoltam kedélyesen, „miféle barbár temploma ez a XIX. századnak?!“

Igaza volt az öregnek, nem volt itt semmi látnivaló; az egyedüli disz egy egyszerű márvány emlék-kő volt, melyre kopott, aranyozott betűkkel csak ez a pár szó volt rá vésve:

„Az egy igaz Istennek!“

Mig a vén székely, le sem véve a kalapját, (talán az ilyen „zsidó“ Istennek így jobban is tetszik) hanyagul támaszkodott egy sarokban és tovább szívta a pipáját — addig a társaság tagjai kíváncsian járták körül az „érdekes“ követ, mint aféle — különlegességet, hogy azután hangosan beszélgetve és nevetgélve járják be a templom többi részeit.

Megálltam a kö előtt.

„Az egy igaz Istennek!“ olvastam többször egymástán s egyszer csak azon vettem magamat észre, hogy imára kulcsolódtak kezeim.

„Mi Atyánk ki vagy a mennyekben . . .“ kezdtem halkán, önkénytelenül.

Egy ideig még áhitattal gondoltam vissza a kis erdélyi templomra, de bizony később — mint aféle gyermek-leány — teljesen megfeledkeztem az egészlől.

Csak néha-néha, mikor utazásaink alatt megbámultunk egy-egy művészi kivitelü templomot, elhalmozva értékes festményekkel, az építkezés és szobrászat remekműveivel — rémlett homályosan — mintha a távol messzeségből, valami álomvilágból egy egyszerű kő emelkednék szemeim elé, piramis alakjával az égre mutatva:

„Az egy igaz Istennek!“

Körülbelül 12 év előtt, egy szép pünkösdi vasárnap délelőtt a Deák-téren mentem keresztül, midőn egy kapu aljából, pár

emberből álló kis társaságot láttam kijönni. Feltűnt, hogy majd mindegyiknek ima könyv volt a kezében.

Félre álltam, hogy helyet csináljak nekik, miközben megszólítottam egy ott ácsorgó hordárt: „Keresztény felekezet?” Kérdeztem kíváncsian.

„Nem igen!” felelte az vállát vonogatva, „csak amolyan *egy* Isten imádók!” és szivta tovább a pipáját, akár csak a vén székely.

Elborult a szemem.

„Az egy igaz Istennek!” jutott ismét az eszembe! „Hol van a templomuk?” kérdeztem mohón

„A templomuk?” felelt a hordár, tetőtől talpig szánakozással végig nézve rajtam „talán nem ide való az asszonyosság? Nincs ezeknek templomuk!” s egyet fordulva a faképnél hagyott.

Nem tudom miért, de mintha valami nyomasztó levertség vett volna rajtam erőt. „Nincs ezeknek templomuk!” mondogattam magamban s megfordultam.

Nem volt már oly kellemes a séta; mintha egyszerre az idő is hüvösebb, barátságtalanabb lett volna — haza megyek, gondoltam magamban.

Utközben többször félre kellett állnom. Ünnepeles orgona zugás mellett, egymást majd agyon nyomva, tódult ki a tömeg a nagy misékről; olvasókkal ellátva és tömjénfüst szagot terjesztve.

Ünnepelte a *Szentlélek*, a szabadság, a szellem, a haladás ünnepét!

Befordultam egy mellék-utczába.

„Nincs ezeknek templomuk!” zugott még mindig; mint egy visszhang a fülemben.

Vagy 3 évvel ezután, egy reggel a „Pesti Hírlap”-ot vettem a kezembe, s a mint azt szétnyitom, szemem véletlenül egy rövid kis napi hirre esik: „Az egy Istenhívők templomszentelése.”

Alig akartam hinni szemeimnek!

„Micsoda?! Hát van már az *egy* Istenhívőknek templomuk?!” kiáltottam fel álmélkodva.

„Oh, hála a XIX század felvilágosodottságának és vallástürelmének!”

És azóta nekem is van templomom! Ott ismertem meg igazán az „egy igaz Istent!” Ott tudtam végre megérteni és teljes nagyságában felfogni a mi urunk Jézus Krisztust! Bámultam azt a rendkívüli felvilágosodottságot, elfogulatlanságot és nagy emberszeretetet, mely — faj- és valláskülömbőség nélkül — minden emberben egyformán az Isten gyermekét látja.

És bámulom még ma is ezt az igazi *krisztusi* vallást, melynek egyedüli hibája, hogy tulságosan nemes, tulságosan magas arra, hogy hódithasson ma az emberek között.

Kevesen vagyunk az igaz; de mikor vasárnaponként, hazajövet a templomból, ki kell ismét térnem a nagy tömeg elől, mely mint hajdan, ugyanugy tódul ma is — olvasókkal ellátva és tömjénfüst szagot terjesztve — a nagy misékről, rendkívül nagy megelégedésemre szolgál az a tudat, hogy én is ama pár ember közé tartozom, kik egy egyszerű, elhagyatott kis templomban „az egy igaz Istent” imádják.

Imádság.

Oh te, ki egyedül vagy jó szünetlenül és mindörökké. Miként a fának eddig aluvó kicsiny rügyei mosolygó zöld levelet hajtottak, elrejtett bimbói illatos virággá bomlottak, úgy a mi szívünk is kitérte kelyhét és feléd bocsátja hálaadó sóhaját és könyörgő kívánságait. Esedezve kérünk, adj jó munkánkra gazdag termést, adj szorgalmas vetésünk után bőv aratást. De nemcsak a mező, hanem a szív virágai is nyiljanak a te jóvoltod melegétől és teremjenek jó cselekedetet, hálaadást és nemes vágyakat, hogy legyen szép tavasza a szívnek és dus kalásza a léleknek. Amen

---

Szeresd anyádat.

Soha olyan áldott lelket
E világon nem találtok,
Bárha ezt mind bejáratok,
Mint a milyen áldott lélek
A ti édes jó anyátok.

Ő nevelt fel édes tejjel,
Elhalmozott minden jóval,
Kalácscsal, zörgő dióval.
Soha őt meg ne bántsátok
Semmi tettel, semmi szóval.

Ő örködött álmod felett,
Aggódott, ha beteg voltál
Lelke, tisztább a harmatnál
A jó édes anya keble
Szent és tiszta, mint az oltár.

Jön egy idő . . . Bár ne jőne . . .
Álom borul két szemére,
Szemfedő a jó szivére
S ti őt soha nem látjátok,
Nem beszéltek soha véle.

Ha jó anyád sirba zártad,
Rád omlik a nehéz bánat,
A két szemed könnytől árad —
Most a mig él tiszteld, szeresd
A te édes jó anyádat.

(1896. nov. 9.)

Dézi Mihály.

39—1899.
E. K. T. k. i.

Emléket Brassainak!

Az unitáriusok E. K. Tanácsa az alábbi levelet bocsátotta ki a Brassai-émlék érdekében, a t. esperes urakhoz. Olvasóink vegyék szives figyelembe, hogy lapunk is gyűjt és szivesen veszi az adományokat.

Tisztelendő Esperes Ur!
Kedves atyámfia az Urban!

A néhai dr. Brassai Sámuel tisztelői egy országos bizottságot szerveztek, mely azt a szép, kegyeletes célzt tűzte maga elébe, hogy a nagy férfiú érdemeihez méltó emléket állítson Kolozsvárt a közönség áldozataiból. A bizottság E. K. Tanácsunkat is megtalálta és fölkérte, hogy a nemes ügyben legyünk támogatására és hiveinket hívjuk föl és buzdítsuk az adakozásra.

E. K tanácsunk teljes örömmel és készséggel engedett a kérésnek, mert hiszen dr Brassai első helyen a miénk volt, az ő neve az unitárius egyházra árasztott legtöbb fénysugarat, az ő szelleme a mi ifjaink lelkét táplálta és termékenyítette számos éveken keresztül a főiskola falai között, előszóval és nemes példával, az ország minden részében számos tankönyvei és más irodalmi dolgozatai útján. Dr Brassainak utolsó akarata is egyházunk érdekében nyilatkozott meg, midőn végrendeletében egyházunkat tette általános örökösévé.

Nem is szükséges hosszasan indokolnunk, hogy mennyire hathatós közreműködésre vagyunk kötelezve a dr. Brassai emléke iránt.

Ezt átérezve hívjuk föl esperes afiát, hogy a Brassai-emlék bizottság gyűjtő-ívét lelkész, tanító és más afiai között megfelelő buzdító fölhívás mellett helyezze el és hívja föl hiveinket, hogy az emlék alapra adakozzanak és adományaitak a jelen év folyamán küldjék be a gyűjtőbizottsághoz Kolozsvárra.

Az unitáriusok E. K tanácsának Kolozsvártt, 1899. február 12-én tartott üléséből

atyjafiai az urban
Ferencz József, püspök.
Boros György, k. i. jegyző.

A jövő életben való hit alapja.

Angolból Fazekas Lajos.

Hiszek a lélek halhatatlanságában. Miért? Különbféle fontos okaim vannak, a melyekre, a mennyire megérthetem őket, hitem a legszilárdabban s legmegnyugtatóbban támaszkodik. Ezek a világegyetem tökéletessége, talán még inkább az Isten méltányossága, hűsége és igazsága.

Természetesen, ha oly világban vagyunk, a melynek egyedüli vezérlő elve a véletlenség, akkor nem támaszkodhatunk arra a valamire, a mi a sirontul van. De a tapasztalásból azt tanultuk, hogy a természetben is lehet bizni, hogy ebben a világban is van olyan, mi nem a véletlenség műve

Es ismét, ha mi oly világban vagyunk, melynek vezérlő elve a romlottság, természetesen nem számíthatunk a halhatatlanságra, vagy ha igen, az a fájdalom és nyomor halhatatlansága lenne. — De hívén, a mint csak hihetem, — hogy senki, ki e föld szépsége, öröme s az emberi szeretet közt él, ép

elmével, ilyen véleményt egy óráig sem tarthat fönn, nincs szükségem bővebb magyarázatra. Az egyedüli helyes vélemény, hogy a világegyetem a törvénynek, a rendnek, az okosságnak s a helyességnek megtestesülése.

Nos jól van, ha elfogadjuk, hogy a világegyetem ilyen, hogyan menekülünk attól a következtetéstől, hogy az ember többre van teremtve, mint a mennyit a föld és számára a világban kimért arasznyi idő megenged. Az észszerűség eszközöket alkalmaz a czélokra, terveket készít az eredményekre. Az észszerűség nem vág, nem csiszol s nem helyez zárt helyre egy egyszerű, tompa közönséges követ, hanem a ritka drágaköveket, a gyémántot

Az észszerűség nem ültet tölgyfát a kertjébe csak azért, hogy egy nyáron tartson, hanem hol azok évszázakra, nemzedékekig nőhetnek.

Az észszerűség, mely a legszilárdabb alapra, a legértékesebb anyagból s a legjobb munkásokkal dolgozik, nem épít olyan házat, melyet csak egy nyár táborozott idege alatt használhat. Ilyen rövid használatra vitorlavászonból való sátor is elégséges.

Nem alkalmazhatjuk-e, nem kell-e ugyanezt az észszerűséget alkalmazni az emberre és az ő rendeltetésére is?

Elhíhetjük-e, hogy e világegyetemben, a legértékesebb dolog, a legfénylőbb teremtés az ember, a ki ezt a világot ismeri, csak egy napra építettett volna, hogy mihelyt meglett, azonnal meg is szűnjön létezni?

Ha az ember csak egy napra teremtett és csak a szűk földi határra, mért adattak neki remények, melyek a valódi menybe hatolnak be, aspirációk melyek nem ismernek kötelékeket, érzések melyek fitymálják a halált, ész, mely számbaveheti és megmérheti a csillagokat, vágyak, melyeket csak a végtelen és örökkévaló elégíthet ki?

Azt válaszoljátok, hogy mindez csak hit, hogy ez nem bizonyítás? Én elfogadom, hogy ez csak hit; de gyengíti-e az bizonyos erejét?

Hiszen tudjuk mi, hogy a bizonyítás, a legszigorubb bizonyítás, melyet valaha egy mathematicus tett, a hiten alapult? Mindenki tudja, hogy minden mathematica axiomából indul ki. De mik ezek az axiomák? Csak a hit követelményei. Senki sem kísérli meg, hogy azokat bizonyítsa. Az ész néz reájok, mert azok igazaknak látszanak. Azért fogadjuk el azokat igazaknak, mert hitünk van elménk folyamatának helyességében,

értelmünknek irányában s a természet törvényeinek állandóságában. Így az egész mathematica; igen! az összes tudomány s minden lehető emberi ismeret — a hiten alapult — Látjuk tehát, hogy bátran elfogadhatunk egy hiten alapult témát vagy alapelvet s hiábavaló dolog azt mondani, hogy bizonyosság nélkül fogadjuk el azt. A mi hitünk a lehető tanubizonyosságok legerősebbje. Egyedüli szükséges föltétele, hogy legyen jó alapra fektetve, azaz találja alapját az ember és a dolgok természetének okában.

Az észben kellett annak megszületnie, hogy kétféle ugynevezett hit van.

Az egyik hiszen a be nem bizonyítottban, a be nem bizonyított képzelődésben, a be nem bizonyított speculációban, a be nem bizonyított bizonyosságban, a be nem bizonyított tekintélyben. Valóban az ezen fajta ugynevezett hit gyakran oly messze megy, hogy kigunyolja az igazlást, kinyilatkoztatván, hogy ő elfogadja a legkisebb kérdés vagy bizonyosság nélkül azt, a mi a mennynek legjobban tetszik s a ki az igazlásban hisz, szerinte skapticus vagy hitetlen. Ez az ugynevezett hit csak hiszékenység, ez nem méltó a hit nagy nevére. Ez ellensége az értelemnek, ez a babona anyja. Tudássá lévén, leromlik az, vallássá lévén elesik az.

A másik fajta hit a valódi és értékes hit Hiszen az igazságban, bizik a valóságban, a dolgok természetében, a világegyetem helyességében. Arra törekszik, hogy minden épületét valóságra építse. Ha megtalálta azt, ugy nyugszik azon, mintegy szilárd sziklán. Ezért természetesen bizonyít és igazol mindent, hogy legyőzze a fölületet, a látszót és hamisat, a valódival és igazzal. Oly mélyen hiszen az igazban, hogy csak azt keresi. Oly mély bizalma van a valódiban, hogy nem türhet meg semmi ált, vagy az álnak semmi gyanuját, hanem újból és újból megvizsgálja, míg a valódiságot megtalálta.

Ilyen az a valódi hit, mely a tudásra van építve, ilyen az a valódi hit, mely a mély bölcsészetre van építve, ilyen az a valódi hit, mely teljesen az értékes vallásra van építve A tudomány, bölcsészet, megvilágított vallás együtt elsöpörhetnek minden ált, minden felületest, hiszékenységet és képzelgést, s a természet, lélek és Isten nagy és örökkévaló valóságaihoz jutnak.

Ez mutatja, milyen irányban kell néznünk, ha a halhatatlanságban való hit valódi, szilárd alapját akarjuk megtalálni. Néznünk kell a lélekre, néznünk kell a természetre, néznünk kell a világegyetemre, néznünk kell az Istenre. Ezek az első tekintélyek. Ezek adnak oly bizonyosságot, a melyeknél magasabb

nincs. Ha megértjük, hogy ezen mély valóságok a halhatatlanság hitére alapot szolgáltatnak, akkor mi biztosra építhetünk Szolgáltatnak-e azok ilyen alapot? Ugy tetszik nekem, a ki őszintén és mélyen vizsgálódik, csak egy felelet lehet ugy.

(Vége köv.)

A mit adsz. jó szívvvel add.

Legenda.

Egyszer a Megváltó
Jártában, keltében
Egy zsugori vén asszonyhoz
Betért szomjan, éhen

»Adj' Isten jó napot«
— Köszönti, mint illik. —
Rámordul a vén zsugori:
»Mi baj, mit keressz itt?«

»Egy darabka kenyért
S egy kis ital vizet.«
»Csak olyannak szoktam adni,
A ki jól megfizet.«

»Szivességet pénzért
Ugyan már ki látott,
Utas ember nem hord hátán
Tele pénzes zsákot.

Az Isten nevében
Adott alamizsnát,
Oda fenn a jó lelkeknek
Lassan mind fölírják.

Az asszony mérgesen
Rámordul: »Ne papolj,
Itt a kenyér, itt a viz is,
Egyél, igyál s pakolj.«

S szépen tovább ballag
Jézus a kenyérrel,
Morzsolgatja ujjai közt
S hinti szerte-szélyel.

Hinti az útfélre,
Hinti dudvás földre,
A gombának mérges faja
Leve mind belőle.

Hej, mert a mit adunk,
S nem adjuk jó szívvél:
Nincsen azon istenáldás,
Soh' sem is volt, hidd el.

Végh Mátyás.

Az Ur angyalai.

Ott volt a világ kezdetén, honnan elfáradva tér meg a gondolat; hová eljutni nem tud a képzelet, ott az elmúlt idők előtt; itt van a jelen élő és eltűnő perczei közt, ott lesz minden világok ajakán időtlen idők mulva is Volt, van és lesz. Neve: *Isten*. Ez az örökké levő erő egyszer megteremtette a nagy világot. Szép volt a vidék, ékes volt a táj; elragadó a völgy, a halom. Az angyalok kara magasztalni kezdte az alkotót: „Dicsőség a magasságban Istenünknek, dicsérje őt a föld és a nagy ég!” Hozsánna, hozsánna neki!

E méltó adót: az angyalok karának énekét, imáját kedvesen vette az Ur. És szólt hozzájuk atyai jósággal: dicsőségem hirdetői! Szárnyakat adok nektek Röpüljete oda, a földre le, az emberek közé. Őket szolgáljátok. Ott sokszor nagy sötétség uralkodik. Gyujtsatok fényt a lelkekben! Ott a hatalmas elnyomja a gyöngét, bűnös uralkodik az ártatlanok felett. Csapások sujtják a földet, népét. Jajszó hallszik, könny-patak foly. Menjete le! Gyors szárnyakon, nektek tetsző alakban, látva vagy láthatlanul szolgáljatok az én gyermekeimnek: az embereknek. Menjete le, legyetek; alkossatok úgy, hogy munkáitokkal meg legyek elégedve, mikor megkérdezem: mit cselekedtetek?

E szavakra elszállott az ég nyitott kapujából két angyal. Hová mentek, hová tűntek? E földön nem látta őket senki se, de, hogy itt voltak, hogy itt vannak: mindenki érzi, tudja, tapasztalja.

Sötét volt a földön. Az egyik angyal oda röpült, hogy fényt adjon, hogy világosságot gyujtszon. Későn érkezett. Az első testvér ártatlan vére áztatta már a földet, de szárnycsattogásától megrémült a gyilkos és lihegő futás közt hallotta az angyal szavát: *Ne ölj!* Sötét volt a szivekben, a lelkekben. Egy igaz mondó próféta fejét kéri a sértett büszkeség. Megy, fut, rohan gyorsított szárnyakon az angyal, de a levágott fő ott van már

a véres tálon. Elkésett attól, hogy felfogja a halálesapást, de elég jókor érkezett ahhoz, hogy az elnémult ajkak vádoló kiáltásával, meg egy nemzet átkával halálra üldözze azt, a ki elfelejtette, hogy a boszu mindig rossz tanácsadó. És ez az angyal járt-kelt büszke paloták ajtaján, elhagyott, szegényes kunyhók küszöbén és szava hangzott szüntelen: »*Elvész a nép, mivel hogy tudomány nélkül való!*«

A másik angyal ott csillogott az eltikkadt leveleken, majd oda szállt a kökemény szivekbe, hogy meglágyítsa azokat; oda a sebzett lelekre, hogy könnyeket töröjjön.

Sok-sok idő elteltével a két angyal visszaszállt az égbe, hogy munkáikról beszámoljanak. És kérdé az Ur: no fiaim, mit cselekedtetek?

És szólt az első: Uram! bejártam a föld minden határit, be az emberek kebelét. Üresek és sötétek voltak a szivek. Láttam a tudatlanság vak éjszakáját; a boszuállás, irigység rémitő hullámit, láttam, hogy ezekben miként merül el az ember. Le akartam mosni a gyilkosokról a vért és nem sikerült. Kaint a megölt ártatlan testvér véres testével üldöztem halálig és mégis feltámadt Heródesben, kinek kezéhez mások vére tapadt.

Láttam, hogy kit ma hozsánnával köszöntött a világ, holnap „feszítsd meg“ kiáltással földre tiporta. És mi okozta mindezt? A lelki sötétség Ah, fény kell itt az emberek lelkébe — gondolám — és kiadtam a jelszót: Világosságot! . . . És virrasztottam a tudni vágyók sötét éjszakáját; felszálltam velök szédítő magasságba, lementem rettentő mélységbe, hogy megösmérjék a magasság és mélység elrejtett titkait. Utaztunk háborgó tengerek habsörényén. Eloszlattuk a távolságot. A gőz, a villám, az emberek paripája lett. Festettünk napsugárral. Gondolatainkat gyorsabban küldöttük a gyors szárnyu madárnál egyik világrészből a másikba. És mióta ez így van: szelidebbek az erkölcsök, nincs annyi önhaszonlesés, kevesebben járnak a bosszuállás széles országútján. Az iskolák, a templomok a haladásnak igazi melegágyai. Az egyikken ez a jelszó: *Legyetek tökéletesek!* A másodikon: *Az egyetlenegy Isten tiszteletére!*

Jól van fiam — szólt az Ur -- látom, hogy te derék ember vagy Remek munkát végeztél A sötétben fénylő csillag voltál. Eddig nem volt neved, de most elnevezlek: *világosság angyalának.*

— Hát te fiam — szólítá meg az Ur az előbbi társát — te hol jártál; mit cselekedtél?

— Sötét helyeken jártam én is. Láttam, hogy fekete üszkeink sok leégett háznak, mint kereste az ember szorgalma

foszlányt. És nem találta. Láttam jégdúlta mezőkön a kétségbeesett népet sirni, rimánkodni; hömpölygő hullámok romboló árvába temetkezni egész vidékek lakóit. Láttam dúlt szivvel, foszlott reménnyel, mint kereste lakóhelyét a megmenekült . . . és nem találta. Láttam elhagyatva, romokban heverni a te oltáraidat. Áldozó népet kerestem. Nem volt sehol. Sírtak a Sion utai. Nem volt, ki meghallja. Hallottam az árvák jajszavát, az özvegyek buskeserveit. Megnéztem a párisi vérnászt, a sicíliai vecsernyét; Dólet Istváut vízbe fullasztva, Servétet a máglya izzó lángi közt; hallottam Déva vára ajtójának csattanását, mely börtöne lett a lélekszabadság nagy apostolának. Oh, sok mindent láttam . . . Voltam Világosnál . . . ott voltam Aradnál. Elkisértem a nagy, a hontalan bujdosót és sorsosait idegenek közé. Hallottam fájó lelköknek lázas dobogását, hallottam, mint imádkoznak az elárvult, az elhagyott hazáért; melynek tereiről oda hallszott a halálhörgés, a rettentő siralom.

Láttam, hallottam mindezeket és aztán rezgő harmat lettem az eltikkadt virágok kelyhén, hogy tápláljam a kiszáradt föld hervadó diszeit. Majd oda szálltam a szerencsések keblébe, kik dus javaik között elnézték, hogy a csapásokkal sujtott vidékek lakói éhségtől sápadtan, kínos nyögéssel adták ki az élet utolsó lehelletét . . . és megnyitottam füleiket, hogy halljanak, szemeiket, hogy lássanak, s midőn jéghideg keblökbe dörögtem, hogy: *a jó kedvű adakozót szereti az Isten!* — mint az a régi József az inség idején — megnyitották keblökkel szivöket és lett öröm, hála a népek ajakán, hogy a gondviselő Isten róluk gondoskodott. E munkámmal sziveket lágyítottam, könnyeket töröltem; az Ur romban heverő oltárit felépíttetem, hogy ne sirjanak elhagyatva Sion utai. — Majd rezgő könny lettem sok ember szemében. Az árvák kezébe kenyeret adtam. Az özvegyek bánatos sorsát megvigasztaltam. Azt miveltem, hogy a sánták járjanak, a vakok lássanak. Elárvult egyházak kopár mezejére munkásokat vittem, kik egy élet összes keresményét ott hagyták, oda áldozták annak oltárára, hogy mint egy jótevő istenség tündököljenek időtlen-időkéig. Az Augustinovicsokat, Berdéket, Baldácsiakat én fedeztem fel. Nekik mutattam meg a sok vérző sebet és azok bekötötték — Vajjon példáikat követik-e mások? — azon gondolkozom. Szobrot emeltem az elesett hősöknek. A bitófák helyét szentté avattam. A honszeretet lobogó tüzével hőssé varázsoltam a gyávát, ifjává az aggot s jelszóvá tettem milliók ajakán: *Hogyha el kell esni nosza: Mi essünk el, ne a haza!*

Jól van, jól van drága gyermekem! Te a sötétben fénylő nap valál. Az én képemet az emberekre nyomtad, hallhatatlan-

ságokat biztosítottad. Minek nevezzelek? Légy te a jóság angyala, hisz nyomodban áldás, béke, boldogság születnek.

És most kedves gyermekeim, bontsátok ki szárnyaikatok njra! Szálljatok vissza az emberek közé. Nélkületek rideg, kihalt lenne a föld és az emberi kebel Még sötét van sok ember szívében. Világotlatok! A bűn még dicsőítetik. Szerezzetek az erénynek diadalt! Még vannak sánták, bénák, vakok. Tanítsátok őket járni, látni! Még hallszik a jajszó, a keserű zokogás. Fakasszatok ezernyi örömkönyveket! Az elárvelt hazának kínos sebet gyógyítsátok a honszeretet bűvös olajával Még van szét-huzás, durva irigység. Tegyétek egygyé a sziveket. Még baj van baj, hogy több a korcsma, mint a templomok és iskolák összesen. Tegyétek, hogy apadjon az egyik és szaporodjanak azok a helyek, melyeken a közművelődés, boldogulás zászlói lengenek! E cél elérésében legyetek ha kell: zuzó vihar, enyhe szellő; háborgó hullám, csillogó harmat; fagyos lehellet, mely jéggé dermedt; vagy a részvét meleg könyve, mely sziveket lágyít. Sebbezzetek. Gyógyítsatok. Romboljatok. Építsetek!

A jelzett tanácsok után leszállottak az angyalok a földre, hogy elvégezzék a munkát, mely reájuk bízott És szólták, szólják a nagy cél érdekében az Isten izenetét: Emberek! *Ha nem tehetitek meg mindazt, a mit akartok, akarjátok azt, a mit tehettek!*

Deák Miklós.

Nők világa.

Az „Unitárius Közlöny“-ben a „Nők világa“ czimű rovatot mindig igen érdeklő olvasom, és annak a rovatnak a fejlődését éber figyelemmel kísérem és kísértem mindig. Igen, mert most a nők világa olyan világ, a milyen régen nem volt és a miről a régi magyar intelligens nőknek még csak fogalmuk sem lehetett Most a nők (tisztelet a kivételeknek) nem a gazdasszonyságon, nem a gyerek jó nevelésén, nem a család felvirágoztatásán és a férj boldogításának előmozdításán munkálódnak, hanem most azt hiszi minden nő, hogy ha nem bizkizik, ha nem korcsolyázik, ha nem tud zongorázni és francziául beszélni jól-rosszul, ha nem megy minden nyáron fürdőre és minden multság nem az ő védnöksége, elnöksége vagy rendezése alatt történik, akkor ő nem uri nő és boldog nem lehet. Pedig hej! a ki azokban és ott keresi a boldogságot, az nem találja fel soha, legalább én azt hiszem, mert az a fény, az a

rideg multság, mi egy időre leköti és elvakítja, az nem boldogság. Ha minden nő, a kalandos élet helyett, maga szaporítja a baromfiakat, és maga készíti el férjének az ebédet, a mely neki kevesebből, jobban és izletesebben sikerül, mint a cselédnek a többlől, ha maga neveli a gyerekeit, s főleg a lánygyerekeit, végül ha hü nő, gondos gazdasszony és édes anya, akkor biztosít a családjának édes otthont és férjének boldogságot s kedvet a munkához, magának lelki örömet, megelégedést, a mi szintén a boldogság maga

És higyjék el kedves nő társaim, hogy ha mindnyájan ilyeneknek nevelnök a leányainkat, s velök nemcsak a divatot, nemcsak a fényüzést, hanem a krajczár becsét és a munka üdvöségét is megismertetnök, kevesebb volna a boldogtalan családi tüzhelyek száma, kevesebb volna az öngyilkos férj és kevesebb volna a megbukott és tönkre jutott család. Mert bár én is nő és anya vagyok, de 8 évi tapasztalat után bátran és nyugodtan merem mondani, hogy „keresd az aszszonyt.“

Ismerek anyákat, kik a lányaikat neveltetik, de nem nevelik, s mikor haza jönnek valamely nevelő-intézetből vakációra, nem állítják a konyhára, hogy ott valamit megtanuljanak, sem a varrógép mellé, sem a szobába tisztogatni, vagy a kertbe virágot, veteményt ápolni, fejleszteni, hisz szerintök az már szégyen nekik, ök már ellehetnek anélkül is, hisz már ugy sem fognak főzni soha, s így mikor kikerülnek az iskolából diplomával, minden egyéb kitelik belőlük, csak nő és gazdasszony nem. Ismerek olyan diplomás nőt, kinek a husleves főzésről csak annyi fogalma van, hogy megfőzi a hust vízbe és szerinte kész a hus-leves, a mi szorosan véve igaz is, de egy jó gazdasszonytól mégis ilyen hus-levest nem várnak.

Mindezeket tudva, ismerve, lehet-e csodálkozni, hogy oly sok vén leány és oly sok agglegény van, mert a ki nősülni akar, háromszor is meggondolkozik, mielőtt megtenné, s méltán, mert már azzal sem lehet tisztába, hogy a főzés melyiké lesz?

Mint minden szabály alól, ugy ezek alól is lehetnek kivételek, de azok csak egy-egy igen nagy fizetésű, nagyvárosi hivatalnokok nejei lehetnek. A többinek bizony jobb lenne a mindennapi életre szükséges dolgok elsajátítására is gondolni.

Derzs, 1899 aprilis hó 12.

T . . . né, Péterffy I.

A hit-szeretet bizonyítéka. B o k o r Zsuzsánna és Deák Lina évek óta eltávoztak községükből Karácsonfalváról Romániába, de a mult évi urvacsorai alkalmakra és az idei husvétra a bort szivesek voltak kiállítani. Ime a távolban is mint nyilvánult az igaz szivben a hit-szeretet! Szent vallásunk Márhái és Máriaí legyenek áldottak örökkön-örökké!!

A szobában. A nagyobbik leány férjhezmenetele után az anya és kis fia ilyen párbeszédet folytattak:

Anya: No Viktor, most már Fülöp is a mama fia.

Viktor: Akkor hát mossza meg mama az ő fülét is.

Vendég volt ebédnél. A házi asszony, újra meg újra kínálta a vendéget, hogy vegyen.

A kis fiú (6 éves) a testvéréhez sűgva: oh bár csak engemet ugy kínálnának, mint azt a vendéget, tudom hogy én vennék.

Egy nőtagtól.

„Igen sajnálom, hogy egy előfizetőt sem tudtam beküldeni, de itt olyan pópista világ van, hogy fáj a lelkem érte.

Volt eset arra, hogy midőn mondtam, hogy unitárius vagyok, végig néztek rajtam, hogy vajjon az emberek fajához tartozom-e?! Én sajnálkozva kérdeztem: nem ismerik azt a szép vallást?”

Ezernyi ezeren vannak, a kik nem ismerik s a kedves nőtag esetéből is az a tanúság, hogy nemcsak a férfiaknak, hanem a nőknek is tisztában kell lenni vallásunk elveivel, hogy adhassák meg a fölvilágosítást. Ilyen nagy feladat vár kedves tagtársra is. Csak kitartással és buzgalommal tovább is. Üdvözöljük.

Szerk.

„**Szívemet hozzád emelem.**“ Boros György theol. tanár női imádságos könyve, kapható szerzőnél Kolozsivárt, vászonkötés 1 frt 20 kr., bőrkötés 3 frt, bársonykötés 5 frt, kiválóan díszes bőrmunka 7 frt. Vasárnapi Ujság. Az ájtatos könyv keresztény lélekkel és mély érzéssel irányozza a hívők vallásosságát az égi megnyugvás felé s kivált a női gyöngédség érzelmi világának fohászához ad ihletett hangot. Aranyos vidék. . . Ihletett költői lelke az emberi élet minden viszonyaira megtalálta a vallás és költészet zománczát. Ellen-zék. Mondatai lekötik, megragadják figyelmemet. Egy megbecsülhetetlen kis imakönyv ez. . . Magyar Polgár. Vigaszt nyújt a szenvedőnek, reményt önt a csüggedőbe. A vallásos szellem fejlesztését tüzte ki czüljával. Székely Udvarehely. A könyv nők számára van írva, de növendék ifjak, sőt férfiak is sok erkölcsi haszonnal olvashatják az áhitat óráiban. Székely Nemzet 1898. nov. 28. Boros könyvében a hívő imádkozik, kinek mélyészes szive van, mely könnyen emelkedik érzelmeinek szárnyain a magasabb tájak felé. Pesti Hirlap (Nov. 14.) „Kedves és poetikus módon mondja el az ájtatosságokat s a szép emelkedéseken kívül imádságokat is közöl.“

Enyém-tied.

(Williams.)

Kisérte rég a messzeség,

De törbe ejte szívem,

Egy égi lény leszálta most

Vezetni hiven.

Eloszla már a diccsugár,
Nem volt babérja, éke :
Jutalma — gúny ; de tiszta sziv
Királyi széke.

Az égi kegy mi sokra megy,
Mít adjak én cserébe :
»Szived, fiam« — s én szomorún
Omlék elébe.

A hang mereng, fülembé cseng :
»E hely emitt tiéd lesz« :
S míg árva szivem küzd, haboz,
A könnye kedvez.

»Ne ingadozz,« — így áradoz,
Szelid ölére vonva :
Szeretve *így*, szegény szivem
Nem is szorongá.

Szemünkben ég sugárza még,
S a köny patakza menten.
»Enyém-tied? király, hisz' ezt
Rég elfeledtem.«

Józan Miklós.

Egy kis főtanács.

Ápril. 9-én Kolozsvártt egy kis főtanács számba menő gyűlést tartott a mult évi Főtanács kiküldött bizottsága. Jelen voltak : Ferencz József püspök, báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok, elnökök ; Ajtai János (H.-Almás), Benczédi Gergely, Benkő Mihály, Boros György, Boros Sándor, Csifó Salamon (Árkos), Fekete Gábor, dr. Gál Kelemen, Gál Jenő, Gyulay Árpád, Kelemen Albert (Maros-Vásárhely), Kisgyörgy Sándor (Vargyas), Kozma Ferencz, Lakatos Feren cz, Molnár Sándor, Nagy Gyula, Nagy Lajos, Orbók Ferencz, Szentiványi Gyula, (Farnos) A gyűlés tárgya az egyház főhatóságai szervezeti szabályainak és ügyrendjének megállítása. A főt. püspök ur szívélyesen üdvözölte a megjelent tagokat és jelentést tesz a bizottságok működéséről. A főt. püspök ur a zsinati, Fő- és K tanácsok ügyrendjét, Kelemen Albert esperes az egyházkörök és egyházközségek ügyrendjét, a pénzügyi bizottság egy pénzkezelési szabályzatot és pénztárnoki utasítást készített, a közigazgatási, pénz- és tanügyi jegyzők az ügykezelésről tettek jelen-

tést. Bejelentette elnök, hogy a tanári pragmatika és a b. e. nyugdíjszabály, a pénztárkezelési szabály munkában van, a b. e. fegyelmi szabály revizio alatt áll.

A tárgyalás sorrendje fölött hosszabb eszmecsere volt, melyben részt vettek a püspökön kívül Fekete G., Kelemen A., Kozma F, Gál J, Mikó I. Előadó Boros Gy. felolvassa a Főtanács vonatkozó határozatait és az E. K. Tanács szervezetét. Ezután tárgyalás alá vétetett a titkári hivatal szervezetére vonatkozó szabályzat, melyet Benkő M. készített. Boros Gy., Szentiványi Gy és Kozma F. felszólalása után elejtetett a tervezetnek az a része, hogy a titkár ellenőr is legyen. A biz. megállapodott abban, hogy a szervezeti szabálylyal együtt az ügyrend is dolgoztassék ki, s a szövegnek a megállapodás szerinti, elkészítésére kiküldötte Kozma F elnöklete alatt: Benkő Mihály, Boros Gy., dr. Gál K. és Lakatos F. tagokat. Ezután a pénzkezelésre vonatkozó szabályzat vétetett elő A lényegesebb elvi jelentőségű megállapodásokat következőkben közöljük:

A *titkár* az egyház összes ügyeinek előadója, a püspöknek titkára. Fizetése 1200 frt, lakpénz 300 frt; 5-öd éves korpótlékra igénye van és a tanári nyugd. intézetnek tagja. Szolgálati ideje 40 év. Pályázat útján, titkos szavazattal töltetik be élet-hosszigan, jogi, tanári és papi diplomás egyének közül. Az E. K. Tanács irodájának vezetője, a levéltár öre. Mint előadó, minden ügy mellett írásban adja be előadói véleményét. A Főtanács elébe az évi jelentéseket elkészíti és minden határozat kiadásáról gondoskodik; az E. K. Tanács határozatait az elnökkel együtt aláírja. Az irodában alkalmaztatik egy irtok 500 frt, egy díjnok 300 frt, egy szolgáló 400 frt fizetéssel. A pénztár kezelése egészen modern alapra van fektetve. Két főtisztje lesz: pénztárnok és ellenőr, a kik együtt külön helységben működnek, hivatalos órákat tartanak. A számvitel felülvizsgálására két számvizsgáló alkalmaztatik.

A pénztárnok fizetése 1200 frt, választatik 5 évre; az ellenőr fizetése 600 frt; egy számvevő fizetése, ki egyszersmind előadója a p. ü. bizottságnak: 400 frt; a másik számvevő 300 frt.

Az E. K. Tanács külön választott tagokból áll. Alapszabályait a mult évi Főtanács állította meg, az eddigi ügy és hatáskörrel. Eljárásában az lesz a lényeges változás, hogy havonkint egyszer vagy kétszer tart gyűlést, mert az új rendszer azt hozza magával, hogy csak az elvi jelentőségű ügyekben határoz az E. K. T., egyebek elnökileg intéztetnek el. Az elvi jelentőségű ügyekben szakvélemény adásra bizottságok szerveztetnek:

Pénzügyi bizottság 9 taggal, melyből kiválik mint önálló bizottság a számvevőség és pénztárvizsgáló bizottság. A p. ü biz előadója az egyik számvevő.

Jogügyi bizottság áll 5 tagból. Előadója a jogügyész.

A nevelésügyi bizottság tagjai a tanárok és 3 külső egyén. Elnöke egyik főisk. gondnok Előadóját maga választja a működő tanárok közül.

A b. e. nyugd. bizottság, van 6 tagja. Előadó a pénztárnok.

A bizottságokhoz utalt ügyeket az elnök veszi át. A bizottságoknak önálló indítványozási joguk van Minden ügyben írásos jelentést tesznek.

Az E. K. Tanácsnak és a Főtanácsnak is jegyzőkönyveit a főjegyző vezeti, kinek tiszteletdíja 250 frt. Az eddig alkalmazott tisztviselők fizetése és tiszt. díja volt 2940 frt, az ezután alkalmazandóké lenne 5450 frt, vagyis, hogy az új szervezet szerint a teljes átalakulás megtörténhessék, szükség van 2590 frtra. A jul 2-re összehívott rendk. Főtanácsra vár az a nagy föladat, hogy ezt a szép tervet részben vagy egészben megvalósítsa.

Irodalom.

The Hungarian Review. Budapesten Grossfield J. szerkesztésében angol nyelvű társadalmi és iparérdekű hetilap jelent meg. Célja az, hogy a hazai érdekeket az angol olvasó közönség előtt szolgálja Első ilyen vállalat hazánkban. Méltó minden támogatásra. Ára egy évre 12 frt, félévre 6 frt. Megrendelhető Budapesten, Erzsébet-körut 49. sz.

A protestantismus a reformatiókor keresett egy védő gátat, vagy várat, a melyhez támaszkodva megvédhesse magát a katholicismussal szemben. A pápai tekintéllyel szembe állította az írás tekintélyét, az ember papával a papir papát. A gondolat helyes volt, az eszme kitünő, de nagy hibája volt, hogy az írás erejét az íráson kívül álló hatalomban, helyesen szólva egy mysteriumban, az ihlet és az írás csalhatatlansága tanában kereste Azt gondolta, hogy ha hasonló fegyvert használ, biztosabban győz. Csalatkozott. Ő maga, vagyis saját fiai forgatták föl az ihletés tanát, hogy fölépítsék a benső tartalom, a való tekintélyét A ki ingatag alapra épít, el lehet készülvé, hogy hiába való saját keze munkája. Így járt Dr. Erdős nagy számú elődével együtt. Maga bevallotta, hogy a trinitarismus tana megfoghatlan, érthetetlen, hihetetlen, s mégis bizonyítani akarja,

hogy megfogható, érthető és hinni kell Itt is az az egyik főbaj, hogy olyan alapra épít, a melyet a harmadik-negyedik században — jobb foglalkozás hiányában — nagy nehezen, innen-onnan összemesterkedtek a keresztény theologusok. Szerzőnk ott látja a Fiut már a teremtésnél, midőn Isten ekként szól hozzá: „Teremtsünk embert“ (Gen. 1.26). Sokféle látás lehetséges, kivált ha valaki azt hiszi, hogy ő behunyt szemmel is lát, de itt az, a ki a biblia szövegét tudja olvasni s a ki azt is tudja, hogy egy dolgot, gondolatot vagy eszmét egy-két szóból megérteni nem lehet, nyitott szemmel és közönséges emberi értelemmel nem azt látja, a mit Sz., hanem azt, a mit a Gen. egész fejezete, s e mondat következő része is tanusít, hogy a héber író, rendes szokása szerint megváltoztatta beszédmódját. Sz. bizonynyal ismer sok olyan embert, a ki közbeszéd közben is nagy hamar áticsap az „én“-ről a „mi“-re, „te“-ről az „ön“-re a nélkül, hogy annak bármi különös nyomatéka volna. A Gen. írója is azonnal visszatér rendes beszédmódjához, még ugyanabban a mondatban, ugyanarról beszélve Az a furcsa, hogy Sz. azt az egyedüli helyet, a melyben a „három“ és az „*atyá, ige és a szentlélek*“ együtt említették (1. Ján. v. 7.) nem említi. Hát ez azt bizonyítja, hogy a bibliai kritika eredményei előtt meghajol Tudja, hogy az a hely nem bibliai, hanem becsusztatott. Jól tette, hogy kihagyta. Ily módon idővel rá jö arra is, hogy: „*Én kérem az Atyát és Ő nektek más vigasztalót fog adni*“, *más szava* nem a szentlélek-Istené, hogy a fiu nem *Adonai*, a megváltó nem a *logos* s hogy ezt már nem is kell erőltetni. Le járt az ideje.

Régi dolgok.

Falusi egyesület Tordátfalva Udvarhelyszéken. Ismét egy bizonyítvány arra, hogy a magyar is csak akarjon, tud, tehát, hogy neki is van lelke, eszmélete s mivelődési fogékonysága; csak buzdítás és példa kell! Tordátfalva közönsége egy újabb mivelődési egyesülettel segíté kis honunk haladását. A testület már 40 részvényeseket számlál, kik szántó földekkel, pénz és más kitelhetőkkel annyira segítették gyarapulni szándékok való-sítását, hogy a legszebb reménnyel biztat minden haladás barátot. Céljok az ujság olvasáson kívül magokat a számvetés és gazdálkodásban elébb segíteni, földeiket egyszerre és idejében mivelní, s ha valamelyikök barma lebetegül, az egyesület kitelhetőleg segíti az elmaradottat Céljuk az isteni tiszteletre serkentés is, miszerint templomozás előtt az egyesülési házhoz gyűlnek, s innen illő rendel kísérik elnökjöket a sz. egyházba

Mind oly czélok, mik méltó föladatai kis hazánk erkölcsi és gazdasági jobbulásának, mind oly szándékok, melyek érdemesek volnának minden falvak és helységek követésére; érdemesek minden elfogulatlan további figyelmére és kitelhető pártolására.

Isten nekik adjon sok áldást, és több követőket! 1839.

Közli a Vasárnapi Ujság.

Budapesti levél.

T. Szerkesztő úr! A mi csendes és békés egyházi életünk közelebbről az ország nyelvére került. Engedje meg t. Szerkesztő úr, hogy az Unitárius Közlöny olvasóinak, kiket ez a kérdés — hiszem — nagyon érdekel, elmondjam a valót. Mióta Gál Miklós a lelkészünk, csendes és békés életünk van. Az eddigi nagy idegen források elapadtak, de azon mi a kik akkor is unitáriusok voltunk, a mikor még papunk sem volt, nem sokat törödtünk Természetesnek találtuk és rendes munkánkhoz láttunk. Buzgó papunk Gál Miklós háza kedves találkozó helyünk lett többünknek A mellett a téli összejövetelek, melyekben részt vett minden rendü és rangu ember s még a nők is, vonzóvá lettek. Egy kis felpeszsdülést éreztünk, a mi nekünk jól esett. Az ugynevezett „megcsappanást“ nem éreztük. Látszik hogy nem volt természetes. Mi természetes uton óhajtottunk haladni, s ebben papunk Gál Miklós igen lelkes vezetónk volt. A mult évben egy hősies elszántsággal lepett meg. A mellett hogy télen, nyáron minden vasárnap prédikált, magára vállalta a nagyszámu tanuló vallásos oktatását. Nagy megprobáltatás volt, de ezen nem ijedtünk meg annyira, mint azon, hogy papunkat gyakran huzamos ideig nagyfoku csúzos bántalmak kínozták. A mult nyáron fürdőkurát vett igénybe. Javára szolgált, de ugy látszik nem egészen, mert a baj az ősszel ismét jelentkezett.

Ezelőtt egy pár héttel egészen váratlanul, azzal lepett meg: hogy beadta lemondását Nem hittük el, de a héten szomoruan meggyőződünk, midőn megkaptuk a közgyűlés tárgysorozatában a lemondást is. Megkísérlettünk minden rábeszélést, de kárba veshett. Hát eddig még minden csak türhető lett volna, mert a mi dolgunk volt, de a mult pénteki napon tetőpontra jutott fájdalunk és boszuságunk. Egyik könyomatos ujság a lehető legroszabb indulata koholmányt, vádat és rágalmat bocsátotta világgá lelkészünk ellen Vádolja szeretett főpásztorunkat, bele vonja főgondnokunkat Daniel Gábor urat is.

Ezen czikkek hatása alatt április 22-én tartottunk először, keblitanácsi, folytatólag közgyűlést, mely ugy a megjelent hivek száma, mint a tárgysorozat érdekességénél fogva az egyházközség megalakulása óta tartott gyűlések közt talán a legnépesebb volt. Egy tüntetés, mely elragadott mindenkit.

A tárgysorozat csak három pontból állott u m. 1 A számvizsgáló bizottság jelentése a mult évi számadások megvizsgálásáról és ezzel kapcsolatban a f. é. költségvetés megállapítása 2. Keblitanácsosok választása. 3 A lelkész lemondása.

Az említett czikkek közrebocsájtója valószínűleg nem számított arra, hogy közleményével éppen ellenkező eredményt fog elérni, mint a mit czélul tűzött ki, mert a gyűlés lefolyása egészben véve, a támadó czikk egyhangu elítélése, a méltatlanul megtámadott lelkész melletti osztatlan lelkes tüntetés volt.

Ki lett fejtve és a megvizsgált számadásokkal igazolva, hogy a jövedelmek csökkenésére, az alapok fölhasználására vonatkozó vád teljesen alaptalan. Konstatáltatott, hogy a lelkész a legnagyobb ügybuzgalom és lelkiismeretességgel, fáradhatlan szorgalom és odaadással teljesítette állásából kifolyó köteleességét ugy a lelki, mint az administrationalis ügyekben és ennek elismeréséül ugy a kebli tanács, mint a közgyűlés egyhangulag megszavazott részére jutalmul 500 forintot. A lemondás egyelőre sajnálattal tudomásul vétetett ugyan, de az a feletti végleges határozat egy közelebbi gyűlésre halasztatott, — mert a főt. püspök ur erre nézve az egyház véleményét kérte és ilyen komoly ügyben elharmarkodva nem lehetett határozni. A közhangulatból ítélve, a határozat valószínűleg az lesz, hogy Gál Miklós lelkészünket, ha lemondási szándékától nem akarna véglegesen elállani, kisértse meg legalább arra rábírní, hogy állásában egyideig még megmaradni sziveskedjék, mert ugy a maga, mint az egyház érdekének jobban megfelelő. A közgyűlésen tanusított buzgóság és egyszerűetet jó hangulatot és a jövő iránt megnyugtató reményt ébresztett mindenkiben. fár.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Az unitárius zsinat idejéül az E. K. tanács augusztus 27-ik napját tűzte ki. A zsinat Székely-Keresztur városban fog tartatni Ugyanott, a hol most 20 éve, 1879-ben. Reméljük, hogy angol vendégeink is lesznek, de azt bizonyosra vesszük, hogy a székely unitáriusok ezernyi-ezeren fognak összeseregleni a Gagy, Nyikó és a Homoród vidékéről s más helyekről. Bizonyosan lesz gondoskodva arról, hogy a gymnasium udvarán részesülhessenek alkalmas egyházi beszédek hallgatásában és urvacsora vételben mind, a kik jelen lesznek. A vidéki dalkörök itt egyesülve megható éneklést teremthetnek. A zsinatnak egyik főczélja a vallásos érzés és együvé tartozás ápolása ezen az uton hathatósan el lesz érve.

— **Dr. Martineau** a világhírű philosophus — az *Inquirer* értesítése szerint --- kitűnő egészségségnek örvend. April. 21-én fogja betölteni 94-ik évét. Már nem rendelkezik a 80 éves férfi ama csodás erejével és munkakedvével, a mely legnagyobb műveivel ajándékozta meg a világot, de ily szép korban ritka ember érez oly csekély bánatmat, mint ő. Majdnem minden nap kikocsikázik és élvezi a tavaszi természet ujló pompáját.

— **A Berde Mózes hagyatéka** ügyében Molnár Sándor jogügyész, ki a perben az egyház képviselője volt, megtette már végleges jelentését és számadását miután a Márkos-ági rokonok a pertől elálltak s a végrendeletet elfogadták. A per lebonyolítása az unitárius egyháznak tetemes áldozatba került, de most már eljutott oda, hogy a szép örökséget birtokába veheti rövid idő alatt. A korpádi birtok miatt Berde Béla még pert folytat az egyház ellen, de ez is talán véget fog érni nem sokára.

— **Kolozsvár utczáinak** sok helytelen nevek volt, a melyeket megkellett változtatni. A város közgyűlése ápril 17-én hozott határozatával mintegy 60 utcát látott el új névvel. Ezek közül lapunk olvasóit érdekelni fogja, hogy a főiskola és a templom között kezdődő szappan-utca a Dávid Ferencz, a leányiskola s ezután az új főiskola előtt elhaladó szappan-utca Brassai, a Salagálfalvi telken levő épületek melletti Kriza, és egyik ó-vári-utca János Zsigmond nevet kapott. A belmagyar-utca lesz Kossuth Lajos utca.

— **Parker élete** megírására Chadwick, amerikai unitárius lelkészt bízta meg egyik kiadó czég. Az író erre a nagy föladata kiválóan alkalmasnak itélik. Nagy öröm lesz mindnyájunknak egy ily remek, munkás életnek tiszta és hű képét látni.

— **Az *Inquirer*** egy levelet közöl lapunk szerkesztőjétől, mely megemlékezik a parlamenti nagy átalakulásról s különösen arról is, hogy a ház egyik alelnöki székebe egy unitárius férfit, főgondnokunk hasonló nevű fia, dr. Daniel Gábor jutott; ő az első unitárius, a ki ehhez a magas álláshoz jutott. Végül figyelembe ajánlja az angol unitáriusoknak, hogy az idén Székely-Keresztur lesz zsinat, ugyanott, a hol most 20 éve Gordon és Chalmers lelkészek jelen voltak s meghívja az angolokat a zsinatra.

— **Új püspök.** Dr. Bartók György szászvárosi lelkészt az erd. ev. ref. egyház megválasztotta püspökévé. Szerény, munkás és tanult férfit, kinek kormányzásától felvirágzást remélnek hivei. Mi testvéries melegséggel üdvözöljük és reméljük, hogy a hitélet mezején megfogjuk találni a módot és az eszközöket is arra, hogy az evangéliumi tiszta élet érdekében vállaltva dolgozzunk. Az új főpásztor legyen üdvözölve!

— **Hálás köszönet.** Tekintetes özv. Végh Benjáminné urasszony egy aranysegélylyel ellátott bordó bársony takaróval díszítette fel az Ur szentét a husvétünnep alkalmából. E kedves, drága ajándékkal a nemes szívű urhölgy kedves férje emlékére ujitotta fel a feltámadás ünnepén. Özv. Pap Sándorné szintén ez alkalommal elhalt leánya: Boros Sámuelné emlékére egy szép urasztali takaróval, a maga vallásos, mély érzését pedig a papiszéket díszítő csinos takaróval örököztette meg. Áldás legyen a drága halottak kedves emlékére! Hálás köszönetünk pedig egyházunk nevében szálljon el azokhoz é sороkban is, kik kedves adományaikkal husvétünnepet szereztek gyülekezetünknek Tordátfalván, 1899. ápr. 17-én Pap Sándor s k., gondnok, Deák Miklós, unitárius pap.

— **Négy esküvő s egy keresztelő** színhelye volt a h.-ujfalvi unitárius templom husvét harmadnapján. E napon részestültek egyházi áldásban Birtalan András és Sós Judith, Benedek András és Vas Juliánna, Sikó Lajos és Benedek Juliska, Kovács Domokos és Sikó Károlina. Az új párokat Tibáld József ujalvi lelkész szép beszédben áldotta meg.

Kovács Domokost és nejét Karácsonfalván az özvegy anyai hajlékban Demeter Dénes karácsonfalvi pap szintén megáldotta a család óhajására.

— **Új lelkészek.** A főtisztelendő püspök ur, Lófi Ödön oxfordi akadémistát, ki már egy év óta N.-Ajtán mint helyettes lelkész működik, ugyanoda rendes lelkésszé, továbbá Székely Ferencz isk. főnököt Városfalvára rendes lelkésszé kinevezte. Üdvözljük!

— **Szentábrahádi Mihály püspök emlékére** az unitárius hittani intézet önképzőköre május 28-án d. u 5 órakor a főiskola disztermében ünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget szívesen látja az önképzőkör.

— **H. Karácsonfalván** márcz. 15-ét lelkesedéssel ülték meg a januárban alakított egyh. vegyes dalkör és olvasókör kezdeményezésére. Az emlékbeszédet Demeter Dénes elnök mondotta, szavalt: Kelemen Lajos tanító, Barabás Irma, Benedek Anna, Béla József, bezárta az ünnepélyt Benczédi Mózes tanító, karnagy. Közreműködött a dalkör, polgári és cigány zenekar. Estve kosaras táncvigilom tartatott, melynek tiszta jövedelme az olcsó belépti jegyekből 11 frt, mely a két testület között megoszlott. A dalkör harmoniumot és énekes könyveket szerez be.

— **Az unitárius főtanoda ifjúsága** ez évben is megtartja jó hírnevű táncmulatságát június 3-án. A rendező bizottság élén dr. Gál Kelemen elnök, Benczédi Andor alelnök, Ürmösi József titkár és Pap Domokos pénztárnok állanak. Remélhetőleg ez évben is az eddigi jó hírnévhez méltóan fog sikerülni.

— **Indiában** az unitarismusnak nagyon szép jövője van. Nem csak az angol és amerikai unitáriusok, hanem a benszülöttek is buzgón terjesztik e tiszta és egyszerű vallást. A télen egy népes gyűlés volt a Khasi halmok között Nongtálángban, hová számos követ gyűlt össze. A benszülöttek közreműködtek Edwards angol lelkész ural. Délelőtt és délután is gyűlést tartottak, melyeken számos egyházi szónoklat mondatott el. Mindenik szónok azt hangsúlyozta, hogy a szellemi életet kell mívelni. Az unitáriusok már tul vannak a haladás első fokán, t. i. elfeledték az ördög imádást és elfogadták az egy igaz Isten imadását. Következik a második fok: a lelki élet mívelése és a szervezkedés utján való megerősödés. A test ne legyen akadály a léleknek. Három helyen tartottak egyházi beszédet a szabadban.

— **A zárda** A középkor nem szerette a világosságot, szerette pedig a sötétséget. Ebből kifolyólag sötétbe zárta a tudományt és a hitet is. Egyik sem teremhetett szép és egészséges gyümölcsöt, hanem halvány, ferde és erőtelen torzhajtásokat. A világosság hirdetői, a papok régen mind onnan a sötét zárdából kerültek ki, hogyan származhatott volna tőlük igaz örömhír és egészséges tanítás. Hogyan beszéltek volna ők a derült, fényes, csillogos égről, hogyan vezették volna ők a menyországha az embereket, mikor ők a pokol közelében laktak. Az a rendszer, a mely a sötétséget szereti, telálhat hiszékeny követőkre, de nem talál öntudatos hívőkre.

— **A deésfalvi unitárius egyháznak** tkts Hadházi Sándor kolozsm. ellenőr egy hivatalos bélyegzőt, kedves neje pedig egy gyönyörű himzészti urasztali pohártakarót ajándékozott. Ajándékozónak a legmelegebb hálás köszönetet nyilvánít az egyházközség. Body Sándor gondnok

— **Kegyves adományok** Maroskörben. (Folytatás) Szentháromságon: Berzenczei Istvánné ő nagysága négy versen urvacsorai bort 5 frt, Pap Sándor lelkész négy versen urvacsorai kenyeret 4 frt. Ny.-Szt. - Jászlón: K. Nagy István ur a négy ünnepre urvacsorai kenyeret és bort 6 frt. Az egyházközség tagjai az 1898-ban konfirmáltak emlékére diszes bársony szőszék takarót, készített Nagy Margit 10 frt. Nyomáton: Id. Sófalvi Márton gondnok és neje Tóth Zsuzsánna selyem urasztali terítőt 3 frt 50 kr. Ny.-Gálfalván: Urva-

csorai kenyeret adtak egy-egy ünnepre Keresztesi Albert, Fekete Mózesné, Bakó Balázné és Zsigmond Lajosné 4 frt, Gál Elek lelkész az iskola csengetyü elhelyezésére egy szál cserefát 2 frt. (Folyt. köv.)

— Szász András vadadi lelkész itju neje Nagy Zsuzsánna ápril 8-án meghalt. Részvétellel osztozunk a korai veszteség miatti bánatában.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Számos példa bizonyítja, hogy az egyházközségből kiköltözöttek igen szép és maradandó jelét adták az ősi szent hajlékhoz való ragaszkodásuknak. Egy lelkésznek 10---20 levélbe kerülne, hogy hiveit fölkeresse, atyai buzdító szavakkal ellássa a távol levőket. Milyen jeles példáit találjuk Pálnál az ilyen pásztori leveleknek. Az egyházközség bizonynal szívesen hordozná az ilyen levelezés irodai szükségleteit. Az egyházi főhatóság az ilyen szolgálatért méltán honorálná meg a lelkész buzgóságát egy Kovács Dénes-Bence Anna alapítvány díjjal.

A fiók-egyletek — úgy látszik — nagyon nehezen tudnak gyűlést tartani, mert a központi Választmány terjedelmes fölhívására még csak az udvarhelykői adott választ, már pedig a tervbe vett közös actio csak úgy vezethet sikerre, ha kellő időben fogunk hozzá, azért lapunk utján is kérjük a t választmányokat, hogy május hónapban multhatlanul válaszoljanak.

A D. F. E. új tagjai. A mult számban közöltük a f év három első hónapjában belépett új tagok névsorát Ápril hóban beléptek: György Árpád Segesvár (bej. Bedő Sándor), Bohatsek Józsefné Zsidve, Benczédi Mózes, Béla Pál, Olvasókör H.-Karácsonfalva (bej. Demeter Dénes), Szabó Sándor H.-Szt.-Pál (bej. Egyed Ferencz), Stolcz Adolf Nagy-Kikinda, Stolcz Alfonzó (2. bej. Varga Dénes) Dr. Rendes Miklós Budapest Köszönet a szives közreműködőknek!

— A D. F. E. női énekkara Iszlai Márton énektanár vezetése alatt áldozó csütörtökön énekelni fog a kolozsvári unitárius templomban. Ugyanakkor konfirmálás lesz

A tagdíjakat és előfizéseket tisztelettel kérjük, nehogy kénytelenek legyünk lapunk terjedelmét leszállítani. T olvasóink azzal méltányolhatják a D. F. E. áldozatkésztségét, ha tartozásukat **pontosan** fizetik.

Öt püspök életrajzát és arcképét fogjuk közölni lapunk 7-ik számán kezdve. Az életrajzokat Köváry László vál. tag, jeles írónk fogja írni. Ezek a rajzok nagyon jól fognak illeni a Tizenkét cikkekhez.

Az egylet pénztárába f. é. márcz. 23-tól ápr. 25-ig rendes tagsági díjat fizettek: Böckel Károlyné Kolozsvár, Puchmann József Szigetvár 99-re, Szász János, Szász-Lóna 96—98-re, Binder János A. Szováth 94—98-ra, Gruz Albert, Budapest 94—99-re, Székely Dénesné, Torda 97—98-ra, Lőrinczy Sándor, Torda 96—98-ra, Zoltán Béla, Moor 97—98-ra, Kanyaró Pál, Devecser, Balácsi Ferenczné, Darkó Mihályné, Dávid Istvánné Torda, Bohacek Józsefné, Zsidve, Albert János, Torda, Májai Istvánné Kolozsvár, Dr. Rendes Miklós, Budapest 99-re, Varga Zsigmond, Déva 98—99-re.

Előfizetési díjat fizettek: Pálfi János, Toroczkó, Puchmann József Szigetvár, Orbók Lajos Héjasfalva, Szegedi Árpád Budapest, Péterfi Lajos Pancsova, Cs Csongvay Géza Versecz, Deák József Sarkad, Huszár János, Szegedi Zoltán, Ürmössy Jenő Kolozsvár 99-re, László Sándor Adony-Szabolcs 98-ra.

Az udvarhelykői fiók egylet pénztárába fizettek: Lőrinczy Berta, Kisgyörgy Sándorné, Kisgyörgy Sándor, Máté János, Kiss Tamás, Tarcsafalvi Albert, Önképző Olvasókör, Unitárius hitközség Vargyas, Benedek Imréné, Gidó

falvi Benedekné, Pál Ferenczné, Pál Ferencz, Bedő József, Sándor Márton, Deák Lajos, Egyed Albert, Bekó Mihály, Unitárius hitközség H.-Oklánd, Tibáld József, Deák Mózes H.-Ujfalva, Demeter Dénes, Demeter Dénesné, Unitárius hitközség H.-Karácsonfalva, Unitárius hitközség, Ajtay János, Péterfi Áron, Kriza Sándor, H.-Almás, Unitárius hitközség, Dombi János H.-Szontmárton, Unitárius hitközség, Vári Albert, Vida Sándor, Sándor Mózes Kénes, Vida Géza Lókod, Unitárius hitközség, Gál József Recsenyéd, Unitárius hitközség, Bencze Dénes, Egyed Ferenczné, Dimén Domokos, Dimén Sándorné, Szabó Mózes, Török József (97—98-ra) H.-Szentpál, Egyed Balázs Sz.-Udvarhely, Unitárius hitközség, Kis György Jánosfalva, Mátyás János, Zsakó János Muzsna, Unitárius hitközség, Sándor Gergely, Szathmári Miklós, Kiss Jakab, Farkas József Derzs, Vass István, Nagy Gyula II.-Szentpéter, Unitárius hitközség, Máté Lajos Városfalva.

Az aranyos-tordaköri f. e. pénztárába fizettek: Ferenczy Mózes, Várfalva, Sófalvi Sándor Torda 99-re.

Kolozsvár, 1899. ápr. hó 27-én.

Gálf Lőrincz
pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. — Egy lelkésznek. Mi csak örvendenénk annak, ha mindenik lelkész uralmától közreadhatnánk valamit az Unitárius Közlönyben a jelen év folyamán. Ez iránt a szerkesztő már az év elején megtette a lépést egy felhívással. Önálló cikket kevesebbet adhatunk, de a „Régi dolgok“, „Irodalom“, „Hasznos tudnivalók“, „Egyházi és iskolai mozgalmak“, „Egyleti élet és munkásság“ nem háládatlan rovatok, mert mindenki azokat olvassa először. A négy első számba 14 lelkésztől jelent meg egy vagy több közlemény.

Mindenik tagnak érdekében áll, hogy az az egyesület, a melyben ők is benne vannak, virágozzék és teljesen valósítsa meg feladatát. Mi örvendetesen tapasztaltuk a f évben több tag lelkes fáradozását. Viszonzottuk azzal, hogy lapunk terjedelmét megkétszereztük. Tájékozással megmondjuk, hogy egy ilyen szám kiállítása éppen 60 tag díját emésztí föl, vagyis hogy egész évben ilyen terjedelemben jelenhessék meg, a Közlöny 720 rendes tag kell, hogy fizessen az egylet pénztárába. Ekkor még szó sincs honorariumról és az egylet más céljairól. Ezt azért kellett megírunk, mivel többen írták és mondották nehogy leszállítsuk a lap terjedelmét. A szerkesztő és dolgozó társai szívesen adnak két ívet s többet is, ha mindenki megfizeti a tagdíját és még le g a l á b b egy új tagot szerez és annak a fizetéséről is gondoskodik. Egy akarattal mindent megtehetünk. Legyünk hát egy akarattal!

Az Unitárius Közlöny 6-ik száma a pünkösdi ünnepre meg fog jelenlenni. A közlésre szánt cikkeket és tudósításokat 15-ig multhatlanul be kell küldeni.

TARTALOM: Tizenkét cikk az unitárismusról. Egyházunk mozgató erői. Kelemen Albert. 129. lap. — Könyörgés Brassai. 135 l. — „Az egy igaz istennek.“ 136. l. — Imádság 139. l. — Szeresd anyádat. (Költ.) Dézsi Mihály. 139 l. — Emléket Brassainak Ferencz József, Boros György. 140. l. — A jövő életben való hit alapja. Fazekas Lajos. 141. l. — A mit adsz. jó szívvvel add. (Legenda.) Végh Mátyás. 144. l. — Az ur angyalai. Deák Miklós 145. l. — Nővilága T. . . né. Péterffy I. 148. l. — Enyém-tied. (Költemény.) Józán Miklós 150. l. — Egy kis főtanács. 151. l. — Irodalom. 153. l. — Régi dolgok. 154. l. — Budapesti levél. Fár. 155. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 156. l. — Egyleti élet és munkásság, 159. l.

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájba Kolozsvárt.